4. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VII / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text.

5. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text.

DOI https://doi.org/10.36059/978-966-397-670-9-26

РОЛЬ І МІСЦЕ КРИМІНОЛОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ У ПРАВОВОМУ МЕХАНІЗМІ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИНАМ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Колб Олександр Григорович
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри кримінального права та процесу,
Державний податковий університет,
заслужений юрист України
м. Ірпінь, Україна

Дучимінська Леся Миронівна
начальник управління контрольно-перевірочної роботи,
Головне управління Пенсійного фонду України у Волинській області
м. Луцьк, Україна

Результати вивчення законодавчих та інших нормативно-правових актів України, що стосуються сфери запобігання і протидії злочинності, свідчать про те, що останнім часом все рідше у них вживається термін «кримінологічна інформація», а це, у свою чергу, зменшує рівень запобіжної діяльності та ефективність реалізації на практиці відповідних відомостей, пов'язаних з її предметом (про злочинність; причини і умови її виникнення, розвитку та функціонування; особу кримінального правопорушника; заходи, спрямовані на недопущення суспільно небезпечних явищ і наслідків) [1, с. 15–27].

Як приклад можна назвати ті тенденції, що склалися впродовж дії прийнятого у 2012 Кримінального процесуального кодексу (КПК) України (2013–2025 рр.), а також ті суспільно небезпечні наслідки, які їх спричинили та обумовили [2]. Мова, зокрема, йде про різку невідповідність відомостей про кількість щорічно зареєстрованих та облікованих в Єдиному реєстрі досудових розслідувань (ЄРДР)

кримінальних правопорушень, що пов'язано у тому числі й з оцінкою суб'єктами кримінального процесу кримінологічно значущої інформації [3]. Так, у 2013 році (першому звітному періоді після прийняття нового КПК) було зареєстровано 1 млн. 553 тис. 056 кримінальних правопорушень, з яких було закрито з реабілітуючих підстав 63,7 % (989 тис. 496 злочинів і проступків), а з нереабілітуючих – 2,6 % від загальної кількості всіх зареєстрованих (14 тис. 917 випадків) [2]. У той самий час, у звітному періоді було обліковано лише 563 тис. 560 кримінальних правопорушень (або 36,3 % у структурі зареєстрованих) [2].

Не змінилося суттєво це співвідношення і в подальші роки. Зокрема, у 2021 році (останньому, відносно «мирному» періоді), враховуючи, що з 2014 року рф вела проти України так звану гібридну війну, було зареєстровано 734 тис. 333 кримінальних правопорушення, а обліковано – 321 тис. 443 злочинів і проступків (43,8% у структурі зареєстрованих). При цьому питома вага закритих кримінальних проваджень склала 56,2 %, а з нереабілітуючих – 0,2 % у загальній кількості зареєстрованих [2]. У 2022 році ці показники виглядали таким чином: зареєстровано 606 тис. 428 злочинів і проступків; питома вага закритих кримінальних правопорушень з реабілітуючих підстав склала 40,2 %, а з нереабілітуючих – 0,1 %; обліковано 362 тис. 636 кримінальних правопорушень (59,8% у структурі облікованих) [2]. У 2023 році ці показники мали такий вигляд: а) зареєстровано 710 тис. 442 кримінальних правопорушення, що на 17,2 % більше, ніж у 2022 році; б) питома вага закритих кримінальних проваджень з реабілітуючих підстав склала 33,1 %, а з нереабілітуючих – 0,1 % [2]; в) обліковано 475 тис. 585 злочинів і проступків (67% у загальній кількості облікованих) [2]. У 2024 році вказані показники мали наступний вигляд: зареєстровано 637 тис. 312 злочинів і проступків, що на 1,1 % менше, ніж у попередньому році; питома вага закритих кримінальних проваджень з реабілітуючих підстав склала 29,4 %, а з нереабілітуючих – 0,1 %; обліковано 492 тис. 479 кримінальних правопорушень (77,2% у загальній кількості зареєстрованих) [2]. У 2025 році зазначені відомості про злочинність мали такий вигляд: а) зареєстровано 766 тис. 183 злочини і проступки, що на 9,9 % більше, ніж у 2024 році; б) питома вага закритих кримінальних проваджень з реабілітуючих підстав склала 20,6 %, а з нереабілітуючих – 0,2 %; в) обліковано 608 тис. 101 кримінальне правопорушення (74,9% у структурі зареєстрованих) [2].

Таким чином, впродовж 2013–2025 рр. сформувалися чіткі негативні тенденції, які свідчать про те, що суб'єкти правоохоронної діяльності, які забезпечують обліково-реєстраційну дисципліну, пов'язану з

кримінальними правопорушеннями (ст. ст. 214–216 КПК), неналежним чином оцінюють інформацію про події, які стосуються злочинів і кримінальних проступків, у зв'язку з чим більшість із них не обліковується в ЄРДР через прогалини у знаннях саме з кримінології та такого її інструменту, як кримінологічно значуща інформація [4, с. 51–55].

Якщо узагальнити існуючі в науці підходи [5, с. 109–120], то під кримінологічною інформацією слід розуміти такий вид відомостей, які офіційно визнані на законодавчому та іншому нормативно-правовому рівні, що стосуються об'єктів протиправних посягань, на які зазіхають суспільно небезпечні та карані діяння, осіб, які їх здійснюють, причини і умови, що сприяють вчиненню кримінальних правопорушень, а також про заходи, які вживаються відповідними суб'єктами щодо запобігання і протидії вказаній протиправній діяльності.

Таким чином, результати аналізу змісту та сутності кримінологічної інформації як предмета діяльності суб'єктів запобігання кримінальним правопорушенням в умовах воєнного стану в Україні дозволяють констатувати, що ці відомості у повній мірі відповідають вимогам, які пред'являються до всіх визначених у законодавчих актах видів інформації (Конституція України, Закони України «Про інформацію», «Про доступ до публічної інформації» т. ін.), а тому мають бути включені у перелік останніх у силу їх юридичної значущості та практичної спрямованості у вказаній сфері суспільних відносин та протидії злочинності. Додатковим аргументом з цього приводу виступає той факт, що практично у всіх видах інформації (статистичній, правовій, публічній т. ін.) у тій чи іншій мірі використовуються відомості кримінологічного характеру або відповідні її структурні елементи (дані про злочинність; особу правопорушника, причини і умови вчинення кримінальних правопорушень, а також про запобігання і протидію злочинності), що, у свою чергу, об'єднує її з іншими юридично значущими відомостями, які закріплені на законодавчому рівні як предмет правоохоронної та правозастосовної діяльності. З огляду на зазначене, кримінологічна інформація має бути визнана як така, що офіційно відображає ті чи інші юридичні аспекти запобігання та протидії злочинності не тільки на доктринальному, але й на прикладному рівнях, що має особливу теоретичну і практичну цінність в умовах воєнного стану в Україні.

Література:

1. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика: У 3-х кн. Київ: Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. Кн. 1: Теоретична кримінологія та історія кримінологічної науки. 420 с.

2. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення у 2013-2025 рр. *Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування.* URL: https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2.

3. Про затвердження Положення про Єдиний реєстр досудових розслідувань: наказ Офісу Генерального прокурора від 30.06.2020 № 298. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua

4. Давлатов Ш. Б., Трутов О. М. Проблеми правоохоронної та правозастосовної діяльності. *Правова позиція*. 2025. № 4 (48). С. 51–55. DOI https://doi.org/10.32782/2521-6473.2025-4.9.

5. Фіалка М. І. Кримінологічне дослідження та кримінологічна інформація: сутність змістів та взаємозв'язок між ними. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2020. № 2 (23). С. 109–120. URL: https://dspace.univd.edu.ua/items/a4ca3b67-849e-40df-b9f9-5e3fba543934.

DOI https://doi.org/10.36059/978-966-397-670-9-27

ЮРИДИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ПОДІЛУ ОБ'ЄКТІВ НЕЗАВЕРШЕНОГО БУДІВНИЦТВА В СУДОВОМУ ПОРЯДКУ

Короєд Сергій Олександрович
доктор юридичних наук, професор,
виконуючий обов'язки президента,
Науково-дослідний інститут публічного права
м. Київ, Україна

Питання, пов'язані із поділом в судовому порядку об'єктів незавершеного будівництва стосуються зазвичай ситуацій, які не охоплюються регулюванням Законом України «Про гарантування речових прав на об'єкти нерухомого майна, які будуть споруджені в майбутньому», коли забудовниками виступають безпосередньо громадяни, зокрема власники земельних ділянок, а об'єктами будівництва є приватні небагатоквартирні житлові будинки. Проте непослідовна судова практика щодо можливості визнання незавершеного будівництва об'єктами цивільних прав та належних способів захисту прав на них не сприяє правовій визначеності, а відтак й ефективному судовому захисту права власності на такі об'єкти при вирішенні спорів щодо їх поділу між забудовником та його подружжям,